

Rozvíjanie relevantnej lexikálnej kompetencie u študentov medicíny na hodinách slovenčiny

Milota Haláková, Marína Kšiňanová

Abstrakt: V príspevku vychádzame zo skúseností výučby slovenčiny na Lekárskej fakulte UK v Bratislave. Výučba slovenčiny je v tom to prostredí vnímaná predovšetkým ako prostriedok odbornej komunikácie pri štúdiu medicíny. Metódy rozvíjania relevantnej lexiky budeme prezentovať prostredníctvom učebných materiálov z pripravovaných konverzačných učebníc: *Slovenčina ako liek* a *Slovenčina ako diagnóza*. Cieľom príspevku je ukázať praktické možnosti nadobúdania odborných lexikálnych kompetencií. Na slovo nepozeralme ako na samostatnú lexikálnu jednotku, slovo prezentujeme v kontexte a v danej situácii, kde nadobúda svoj špecifický význam. Naším zámerom je odhaliť možnosti porozumenia významu slov na základe kontextu, ukázať možnosti využitia slovotvornej motivácie, slovných asociácií a väzieb, zamerať sa na vizuálnu pamäť študentov, prezentovať možnosti situačného a komunikatívneho spôsobu učenia lexiky.

Kľúčové slová: relevantná lexika, slovenský jazyk, slovná zásoba, učebné materiály, učebnica, videá

Abstract: In the paper, we deal with the experience of tuition at the Faculty of Medicine, at Comenius University in Bratislava. The tuition of Slovak language is perceived mainly as the means of professional communication when studying medicine. The methods of developing relevant vocabulary will be presented through educational materials from conversational textbooks *Slovak as a Remedy* and *Slovak as a Diagnosis*. The goal of the paper is to present practical possibilities of developing professional lexical competencies. We do not see the word as a separate lexical unit, we present the word in the context and in the given situation where it takes on its specific meaning. We aim to reveal the possibilities of understanding the meaning of words based on context, to show the possibilities of using word-forming motivation, word associations, and links, to focus on students' visual memory, to present possibilities of the situational and communicative way of learning vocabulary.

Key words: educational materials, relevant lexis, Slovak language, textbooks, videos, vocabulary

Úvod

V príspevku sa zameriavame na rozvíjanie relevantnej lexikálnej kompetencie v rámci výučby slovenčiny ako cudzieho jazyka. Relevanciu vnímame ako „*potrebu a užitočnosť osvojovania si lexiky podľa cieľov učiaceho sa*“. (Liptáková, 2016, s. 175) Keďže ide o výučbu slovenčiny na lekárskej fakulte, cieľom učiaceho sa je v našom prípade nadobudnúť predovšetkým komunikačné schopnosti pri konverzácii s pacientom a postupné osvojovanie si odbornej lekárskej terminológie.

Metódy osvojovania si a rozvíjania slovnej zásoby budeme prakticky prezentovať na základe pripravovaných konverzačných učebníc pre študentov medicíny pod názvami – *Slovenčina ako liek* a *Slovenčina ako diagnóza*. Najmä druhá časť (*Slovenčina ako diagnóza*) bude venovaná osvojovaniu si relevantnej lexiky a rozvíjaniu komunikačných schopností učiaceho sa. Do výučby sa budeme snažiť implementovať i prácu s videonahrávkami, ktoré sme vytvorili v spolupráci s odborníkmi v reálnom nemocničnom prostredí. Na základe nadobudnutých kompetencií učiaci sa (v našom prípade študenti lekárskej fakulty) využijú osvojenú lexiku pri tvorbe vlastných projektov.

Metodológia

V príspevku (ako i v spomínaných učebniciach) metodologicky vychádzame z kognitívnych psychodidaktických východísk. Opierame sa predovšetkým o metódu situačného komunikačného vyučovania britských lingvistov Harolda E. Palmera a A. S. Hornbyho (Situational Language Teaching) a čiastočne i o prirodzený prístup (The Natural Approach), ktorého tvorcami boli Tracy Terrell a Stephen Krashen. Ten je prezentovaný v našej učebnici hlavne formou vizualizácie slovnej zásoby. Snažíme sa preniesť reálny svet do učebne, využívame množstvo fotografií a autentických materiálov. Na rozdiel od spomínaného prirodzeného prístupu, pri ktorom je gramatika druhoradá, lexiku prezentujeme na podklade jej gramatického využitia. Lexika i gramatika sú pre nás rovnako dôležité. Súčasťou vyučovania slovnej zásoby však zostáva i práca s textom. Slová nefigurujú ako samostatné lexikálne jednotky, študent si význam slov dedukuje na základe kontextu. Situácia je kľúčovým zdrojom pre dekodovanie významu slov. Relevantná lexika je však vo forme odbornej terminológie často priamo vysvetlená. Zvyčajne je prezentovaná vo forme kolokácií a fráz, ktoré môže študent v lekárskej praxi použiť. Slovná zásoba je použitá na podklade sociálneho a kultúrneho pozadia. Pri prezentácii relevantnej lexiky sa zameriavame aj na budovanie a utvrdzovanie pamäťových stôp študentov prostredníctvom osvojovania si asociačnej spätosti lexém. Vychádzame z lexikálnej paradigmy založenej na asociačnom a relačnom type budovania subjektívneho slovníka študenta. Lexikálna a gramatická náročnosť textov sa takto postupne zvyšuje. Asociatívnosť sa spája s relevanciou, recyklovaním, primeraným tempom a opakovaním lexiky.

V príspevku (ako i v spomínaných učebniciach) vychádzame z nasledujúcich psycho-didaktických východísk:

1. Využité slovotvornej motivácie – vytváranie sémantických polí(rod, rodiť, rodina)
2. Prezentácia slov v kontexte – dedukcia významu na základe kontextu
3. Vizualizácia slovnej zásoby – zameranie sa na vizuálnu pamäť študentov

4. Tvorba vlastnej slovnej zásoby podľa individuálnej potreby študenta – tvorba mentálneho subjektívneho slovníka
5. Syntagmatické ukladanie lexiky vo forme slovných spojení a fráz
6. Usporiadanie lexiky na základe zvukovej blízkosti (raz – úraz, moc – moč)
7. Tvorba slovných asociácií a kolokácií – lex. jednotky vo vzťahu koordinácie, subordinácie a negácie
8. Využitie možností situačného a komunikačného spôsobu učenia lexiky
9. Osvojovanie si odbornej lexiky prostredníctvom videonahrávok z nemocničného prostredia a inscenačných dialógov – rečová komunikácia, situačné zakotvenie komunikačných aktivít
10. Projektové vyučovanie

Cieľ

Cieľom príspevku je ukázať praktické možnosti nadobúdania lexikálnych kompetencií a poukázať na inovatívne možnosti výučby relevantnej lexiky. Jazyk je vnímaný ako komunikačný prostriedok a sociálny fenomén.

Využite slovotvornej motivácie

Slovná zásoba je úzko spätá s gramatickou stavbou jazyka. Tvorenie slov a derivácia umožňujú študentom slovenčiny dekódovať lexikálne významy. Mechanické opakovanie lexiky sa mení na vizualizáciu slov, na odhaľovanie významov na základe slovotvorne motivovanej lexikálnej zásoby. Slovtvorne motivované slová sa vyskytujú v slovenskom jazyku veľmi často. „Podľa zistenia, ktoré sa, pravdaže, pri bohatšom materiáli môže modifikovať, zastúpenie slovtvorne motivovaných slov v slovnej zásobe súčasnej spisovnej slovenčiny dosahuje asi 65 %, t. j. takmer dve tretiny slovnej zásoby.“ (Furdík, 2004, s. 115). Hlavný podiel na tom majú slová tvorené deriváciou, predovšetkým sufixáciou a prefixáciou. V príspevku sa preto budeme ďalej zameriavať predovšetkým na tvorbu slov pomocou sufixálnych a prefixálnych slovtvorných formantov. Popri osvojovaní si relevantnej slovnej zásoby slovenčiny, užitočnej pre študentov medicíny, sa budeme sústreďovať na pravdepodobne najfrekvencovanejšie slová ich slovnej zásoby – liek a liečiť. Preto nám poslúžia ako motivanty. Vytvoríme usporiadaný súbor slov s tým istým koreňom (v našom prípade *lek-*, *lieč-*) a prepojíme ho vzájomnými motivačnými vzťahmi. Takto použité slová nebudú izolovanými jednotkami, budú motivačne späté. V komunikácii budú spĺňať rôzne nominačné funkcie a budú schopné fungovať v syntakticky rozdielnych konštrukciách. V texte pre začiatočníkov môžeme využiť spomínaný lexikálny motivant nasledujúcim spôsobom:

Som medička. Študujem medicínu. Medicína je po slovensky *lekárstvo*, *lekárska* veda alebo *liek*. Latinsky *mederi*, *medicare* je po slovensky *liečiť*. *Medicus* je po slovensky *lekár* alebo *lekárka*. *Medik* je študent, ktorý študuje medicínu. *Medička* je študentka, ktorá študuje medicínu.

(latinsky *loqui* – rozprávať, hovoriť – magicky *liečiť*)

lekár – *lekárka*, *lekáreň*, *lekárnik* – *lekárnička*, *lekárnička* (na lieky), *liek*, *liečiť* (lekár lieči pacienta), *liečiť sa* (na čo) (pacient sa lieči na vysoký tlak), *liečenie* (pacient je chorý, potrebuje liečenie)

Novonadobudnuté slová sú prezentované študentom aj vizuálne pomocou predmetov a obrázkov. Tie môžu byť využité konverzačne formou verbálnej deskripcie alebo narácie. Následne sú slová využité v cvičení, kde študent na základe správneho uchopenia sémantiky lexiky doplní adekvátne slovo do textu.

Pri pokročilejších znalostiach študentov môžeme zamerať ich pozornosť na deriváciu, na prefixáciu a sufixáciu.

Sloveso *liečiť* (psl. *lěčiti*) je východiskovým motivantom. Opäť vychádzame zo slovotvorného základu *lieč-*.

Slovotvorné predpony *do-*, *pre-*, *vy-* modifikujú význam slovesa.

Tab. 1: Slovotvorná motivácia

	lieč-	iť
do-	lieč-	iť
pre-	lieč-	iť
vy-	lieč-	iť

Predpona *do-* má v slovese *doliečiť* časový význam a tvorí sa ním sloveso s významom dokončenia deja. Predpona *pre-* v slovese *preliečiť* môže znamenať vyplnenie určitého času danou činnosťou, môže mať však i význam – urobiť na iný spôsob ešte raz. Predpona *vy-* v tomto prípade označuje pohyb von, odstrániť, dať von, dať preč, dosiahnuť určitý stav. Z didaktického hľadiska je poznanie významu prefixov výraznou pomôckou pre študenta slovenčiny. Umožňuje mu správne dekodovať významy slov a zjednodušuje mu modifikáciu nových slov.

Prezentácia slov v kontexte – dedukcia významu na základe kontextu

Každú lekcii (kliniku) v úvode predstavuje tzv. kľúčové slovo – rana (úrazy, nehody), moč (urologická klinika), rod (gynekologická klinika), tráviť (gastroenterologická klinika), dieťa (pediatrická klinika), žiť (psychiatrická klinika), atď. Toto slovo, prípadne koreň slova slúži ako základ pri tvorbe sémantických polí, ktoré

sa študenti snažia analogicky tvoriť na základe získaných gramatických a lexikálnych kompetencií. Týmto spôsobom si ľahšie osvoja slovnú zásobu. Ako príklad asociačných väzieb môžeme uviesť použitie slovotvorného motivanta *-trav*. V tomto prípade vychádzame z krátkeho komunikačne zameraného textu. Text uvádza komunikačná otázka, ktorá otvára konverzáciu. Všetky motivované slová týkajúce sa relevantnej lexiky sú vyznačené kurzívou. Novú slovnú zásobu si študent sám dedukuje na základe kontextu. Subjektívny slovník si študent môže doplniť na základe svojich individuálnych potrieb. V texte je vyznačený pod názvom: *Aj toto potrebujem vedieť*. Ako príklad uvádzame ukážku textu z kapitoly zameranej na gastroenterologické ťažkosti.

AHOJTE!

Ako ste **strávili** víkend?

Ja som **strávila** víkend **trávením** zlej **stravy**. Zjedla som niečo zlé a asi som sa trochu **otrávila**. Bolo mi zle. Nemám často problémy s **trávením**. Bolo mi ľúto, že som **strávila** víkend v posteli s **tráviacimi** problémami. Asi *sa musím stravovať* zdravšie. Ale dnes je už lepšie. **Trávenie** sa mi zlepšilo a ja verím, že **strávim** pekný deň. Dúfam, že i vy 😊.

Syntagmatické ukladanie lexiky vo forme slovných spojení a fráz

Tab. 2: Tvorba slovníka na základe slovotvornej motivácie

Kľúčové slovo: **tráviť**

verb imp.	verb perf.	noun	adjective	noun – place
tráviť	vy tráviť	trávenie	tráviaca (sústava)	gastroenterológia
tráviť	otráviť	otrava	otrávený	
		potraviny	potravinová (alergia)	
zlepšovať trávenie	zlepšiť trávenie	zlepšovanie trávenia	zlepšené trávenie	
stravovať sa		stravovanie strava	stravovacie (návyky)	

ALE POZOR! Môžeme **tráviť** alebo **stráviť** aj čas (nie však peniaze).

Vizualizácia slovnej zásoby

Slovná zásoba je v učebnici *Slovenčia ako liek* vizualizovaná prostredníctvom rôznej farby šiat hlavnej postavy učebnice, zahraničnej študentky medicíny. Študentka Anne vystupuje v úlohe symbolu, piktogramu a reprezentuje ľubovoľného študenta lekárskej fakulty. Tematické zameranie lexiky je symbolicky farebne rozlíšené. Pri nadobúdaní bežnej každodennej lexiky, Anne dostáva modrú infúziu, pri

Tab. 3: Tvorba subjektívneho slovníka

	<p>TERAZ TO CHÁPEM</p>
<p>AJ PO SLOVENSKY:</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>AJ PO ANGLICKY:</p> <p>How did you spend the weekend?</p> <p>to digest food</p> <p>problems with digestion</p> <p>I felt sick.</p> <p>I spent the weekend in bed.</p> <p>I have to eat healthier.</p> <p>I will spend a nice day.</p>
<p>AJ TOTO POTREBUJEM VEDIEŤ:</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	<p>.....</p> <p>.....</p>

oddychu oranžovú, emocionálne zážitky reprezentuje červená a spoznávanie sociokultúrneho prostredia žltá farba. Relevantná lexika je symbolicky vyznačená zelenou farbou Anniných šiat. Anne má na sebe farebné šaty po absorbovaní základnej slovnej zásoby prvej učebnice. Učebnica *Slovenčia ako diagnóza* je zameraná na relevantnú lexiku, preto infúzie, ktoré dostáva sú len zelenej farby. Toto vizuálne rozlíšenie lexiky môže študentovi pomôcť pri diferenciacii slovnej zásoby, ľahšej orientácii, ako i pri vizuálnom ukladaní pamäťových stôp.

Využitie možností situačného a komunikačného spôsobu učenia lexiky

Odborná terminológia je prezentovaná na základe konkrétnych kliník (kardiologická, urologická, chirurgická, psychiatrická, atď.) symbolicky znázornených na titulnej strane učebnice prostredníctvom infúzie. Relevantná lexika súvisiaca s danou klinikou je v tomto prípade podaná diferencovane a priamo. Vymedzené sú časti tela, orgány, choroby, príznaky (symptómy), lieky a liečba, vyšetrenia súvisiace s danou klinikou. Konkrétne a odborne sú zamerané i kazuistiky z danej kliniky. Po vypočutí kazuistiky študenti tvoria chorobopis. Na základe počutia dopĺňajú základné údaje do tabuľky, ktorú si následne upravujú a doplnia po prečítaní textu a po práci s ním.

Text kazuistiky nám poslúži aj na komunikačne zamerané cvičenia. Študent počas praxe v nemocnici musí klásť pacientom otázky týkajúce sa ich zdravotného stavu. Opakovaním podobných otázok sa študentove explicitne nadobudnuté znalosti

Obr. 1: Titulka učebnice *Slovenčina ako liek*

Obr. 2: Titulná strana učebnice *Slovenčina ako diagnóza*

Tab. 4: *Chorobopis pacienta*

	ČO SOM POČUL/LA	ČO SOM ČÍTAL/LA
MENO		
VEK		
PRÁCA		
ŽIVOTNÝ ŠTÝL		
PROBLÉMY/SYMPTÓMY		
VYŠETRENIA		
DIAGNÓZA		
LIEČBA		

dostávajú do roviny implicitných, jeho komunikácia s pacientom sa stáva prirodzenejšou, jazyk začína používať automaticky.

Ako príklad uvádzame krátku ukážku konverzačného cvičenia (JA – študent, P – pacient).

Ste na praxi. Čo sa spýtate tohto pacienta?/Čo poviete tomuto pacientovi?

JA: .....? P: Mám 65 rokov.
 JA: .....? P: Som na dôchodku.
 JA: .....? P: Moja mama ešte žije, môj otec už nežije.
 JA: .....? P: Zomrel na rakovinu hrubého čreva.
 JA: .....? P: Vážim 98 kg a meriam 170 cm.

Na základe uvedených odpovedí, vychádzajúcich z textu musí študent viesť konkrétny dialóg s pacientom, postupne sa zoznamuje s odbornou terminológiou, konkrétnymi ťažkosťami a chorobami pacientov. Tým získava nielen komunikatívne, ale aj odborné kompetencie.

Tvorba slovných asociácií a kolokácií vo vzťahu koordinácie a subordinácie

Každá lekcia odbornej časti učebnice je ukončená vytvorením asociačného sémantického poľa týkajúceho sa daného oddelenia a s ním spojenej lexiky. Študent na podklade vlastných pamäťových stôp vytvára vlastné sémantické pole s podtitulom k cvičeniu na základe otázky:

Čo si pamätám:

NA GYNEKOLOGICKOM ODDELENÍ

Osvojovanie si odbornej lexiky prostredníctvom videonahrávok

Súčasťou našej publikácie sú aj videonahrávky, ktoré simulujú reálne prostredie lekárskeho ambulancií. Videonahrávky vznikli v spolupráci s odborníkmi, tzn., že všetky dialógy boli vytvorené pod odborným dohľadom. Vo väčšine videí vystupujú skutoční lekári, ktorí pre účely videa odoberajú anamnézu pacienta, ošetrujú poranenie, odborne vyšetrujú časti tela (abdominálnu oblasť) alebo robia ultrazvuk. Vo videách prinášame dialógy z rôznych oddelení (napr. kardiológia, detská kardiológia, chirurgia, gynekológia, ORL, atď.) a ponúkame ľahšiu a ťažšiu verziu. Ľahšia verzia dialógu lekár – pacient je gramaticky a lexikálne prispôbená tak, aby s ňou mohli pracovať študenti na jazykovej úrovni A1/A2. Navyše, dialóg je jazykovo upravený a zameraný na konkrétny gramatický jav (napr. akuzatív, imperatív, lokál, minulý čas, inštrumentál, atď.), vďaka čomu môžu študenti vidieť použitie preberaného gramatického javu v reálnej komunikácii v lekárskom prostredí. V ťažšej verzii dialógu sme už nebrali do úvahy potrebu úpravy a zjednodušovania textu a študentom ponúkame text, v ktorom sú použité všetky pády a gramatické javy. Tieto dialógy sú určené študentom s jazykovou úrovňou A2/B1. Vzhľadom na fakt, že v dialógoch (v ľahšej aj ťažšej verzii) je použitá všeobecná, ale aj špecifická odborná medicínska lexika, na začiatku dialógu majú študenti možnosť oboznámiť sa s novou lexikou v priloženom slovníku. Potom, ako si študent prečíta v slovníku nové slová a overí si ich anglický ekvivalent, učiteľ pustí video jedenkrát. Podľa úrovne študentov a ich porozumenia učiteľ pustí video ešte raz a študenti buď iba počúvajú, alebo si zároveň čítajú priložený prepis dialógu, kvôli lepšiemu porozumeniu.

Ako príklad uvádzame časť textu z Kliniky popálenín, ktorý je určený pre jazykovú úroveň A1. Text je zameraný na imperatív.

(L: lekárka, J: pacientka Jana)

L: Cítite sa zle?

J: Áno, nie je mi dobre, bolí ma to.

L: *Dajte si sako dole a sadnite si na vyšetrovací stôl.*

J: Mám si ľahnúť?

L: Nemusíte, *dajte si nohy sem a otočte sa* ku mne.

J: Tak je to dobre?

L: Dobre. Musím vám ranu vydezinfikovať a ošetriť. *Nebojte sa!* Máte na niečo alergiu?

J: Nie, nemám.

L: Moment, dám si sterilné rukavice. *Nebojte sa, sed'te* pokojne.

Po vypočutí dialógu majú študenti možnosť počúvať text ešte raz so zameraním sa na detail. K dispozícii majú text s vynechanými slovami (v tomto prípade formy

imperatívu), ktoré dopĺňajú do textu. Predpokladáme, že imperatív preberali už skôr na hodine. Pracovať sa dá dvomi spôsobmi. Študenti buď dopĺňajú slová na základe kontextu, alebo počúvajú dialóg ešte raz a píšú, čo počujú.

L: Cítite sa zle?

J: Áno, nie je mi dobre, bolí ma to.

L: ..... sako ..... a ..... na vyšetrovací stôl.

J: Mám si ľahnúť?

L: Nemusíte, ... nohy *sem* a ..... ku mne.

J: Tak je dobre?

L: Dobre. Musím vám ranu vydezinfikovať a ošetriť .....! Máte na niečo alergiu?

J: Nie, nemám.

L: Moment, dám si sterilné rukavice ....., ... pokojne.

Po pozretí videa si učiteľ môže zvoliť z niekoľkých možností nadväzujúcej práce.

1. Študenti tvoria podobné dialógy inšpirované pôvodným dialógom.
2. Študenti sa snažia zapamätať si pôvodný dialóg, ktorý si vo dvojici následne precvičujú.
3. Učiteľ preloží jednotlivé repliky dialógu do jazyka študentov (v multikultúrnej triede to bude pravdepodobne angličtina), napíše ich na pásiky papiera. Úlohou študentov je preložiť ich do slovenčiny a dať do správneho poradia. Môžu pracovať v skupinách, dvojiciach či samostatne, podľa úrovne triedy. Nakoniec si pozrú video a skontrolujú svoje preklady a správne poradie viet.
4. Študenti vytvoria vlastný dialóg, z ktoréhokolvek oddelenia či kliniky, naučia sa ho (ideálne naspamäť), nahrajú sa na mobilné zariadenie a video prezentujú pred celou triedou.

Tvorba vlastných projektov a videí

Je potrebné, aby si učitelia neustále kládli otázky: Čo chceme, aby sa študenti na hodine naučili? Ako na hodine rozvíjať a učiť konkrétnu látku a zároveň vytvoriť priestor na rozvíjanie tzv. mäkkých zručností? Ako vytvoriť v triede priestor pre radosť a hravosť? Učiteľ je ten, ktorý organizuje a manažuje či už prácu vo dvojici alebo prácu v skupinách, zadáva problémové úlohy a preskupuje študentov, aby dochádzalo k čo najlepšej a najčastejšej interakcii. Watts (In Cimermanová, 2016, s. 95) hovorí o prínosoch, ktoré prináša interakcia do tried.

1. Interakcia pomáha vytvárať pocit komunity medzi študentmi, čo prispieva k ich spokojnosti, angažovanosti a intenzívnejšiemu učeniu (Brown, 2001).

2. Interakcia prináša študentom spätnú väzbu, vďaka ktorej zisťujú, či sa im darí zvládať a osvojovať si vyučovací obsah.
3. Interakcia vystavuje študentov množstvu učebných zdrojov, vrátane skúseností a vedomostí ostatných študentov.

V našej praxi sa nám ako najvhodnejšie overilo práve tvorenie vlastných videí. Tvorba videí predstavuje akúsi syntézu gramatických, lexikálnych ale aj odborných vedomostí, ktoré študenti počas štúdia slovenčiny nadobudli. Ich úlohou nie je reprodukovať už uvedené, ale vytvoriť niečo nové, pričom si v praxi overia, ako dokážu skombinovať jazykové znalosti, gramatické ale aj odborné vedomosti do zmysluplného celku. Zároveň je dôležité podotknúť, že na vytvorenie odborného dialógu lekár – pacient študent nie je sám. Je vítané, ak študenti pracujú vo dvojiciach či malých skupinkách, čo môže do tried vniesť viaceré pozitívne aspekty. Študenti sa vo dvojiciach či v kolektíve učia navzájom. Zdatnejší pomáhajú slabším, čo je prospešné pre obe strany, pretože je predpokladateľné, že ak sa študent dostane na istý čas do roly učiteľa, látku si lepšie zapamätá. Takéto učenie však prináša niečo oveľa cennejšie. Prináša interpersonálne schopnosti, medziludský kontakt, veľmi silný pocit partnerstva a súdržnosti, čo vytvára zo školy spoločenstvo. Hoci spoločnosť predpokladá, že jej jednotlivci budú vzájomne spolupracovať, pre mnohých táto požiadavka môže predstavovať náročnú výzvu, keďže k spolupráci neboli v škole vedení.

Inovatívne prístupy vo vyučovaní (projektové vyučovanie, konštruktivizmus, kooperatívne učenie, atď.), ktoré sú čoraz väčšou súčasťou vyučovacieho procesu nielen v zahraničí, ale aj na Slovensku, prinášajú nový pohľad na učenie. Učenie už viac nepredstavuje mechanické osvojovanie vedomostí a zručností, ale *„vštepovanie návykov s rozvojom schopnosti myslieť“*. (Kostrub, 2008, s. 32) *„Ak sa teda mladý človek stane aktívnou súčasťou vyučovacieho procesu, objem naučeného výrazne narastá. Najviac si však mladí ľudia zapamätajú, ak sú aktívne zapojení do činnosti a rozprávania, z čoho si vedia zapamätať v priemere 90 percent materiálu.“* (Trubačová, 2016, s. 402) Tvorba videí predstavuje spôsob, ako študent môže aktívne participovať na svojom vzdelávaní, čo sa javí ako mimoriadne dôležité. Týmto spôsobom si študenti môžu vytvoriť *„jasnú predstavu o svete a vnímať veci z nadhľadu.“* (Filo, Chomová a kol., 2017, s. 73) Bohatá základňa teoretických vedomostí slúži na pochopenie podstaty a prenos vedomostí. Prenesenie danej problematiky do praxe mení učenie na efektívnejšie, študent získava nadhľad a vie si tematiku spojiť s okolitým svetom.

Záver

V súčasnosti je spoločenské, pracovné a podnikateľské prostredie nastavené tak, že vyžaduje od jedinca vysokú mieru kreativity, vynaliezavosti, nezávislosti, tímovej spolupráce a flexibility pri riešení problémov. Mladý človek by sa mal i pro-

stredníctvom štúdia na takýto svet pripravovať. Vzdelávanie založené na poskytovaní faktov a informácií, na aktívnom prístupe učiteľa a pasívnom prístupe žiaka stráca svoju funkčnosť, podobne ako aj memorovanie. Podľa nášho názoru by pedagóg mal reflektovať zmeny doby a brať do úvahy potreby a záujmy študentov. Tímová spolupráca, kreativita, vzdelávanie orientované na študenta a podpora kritického myslenia by mali dominovať v príprave na život. Aj preto zameranie sa na odbornosť, relevantnosť a komunikatívnosť považujeme pri učení jazyka za kľúčové. Práve relevantnú lexiku, osvojovanie si lekárskej odbornej terminológie a komunikáciu s pacientom považujeme za vhodný spôsob prípravy medikov na ich lekársku prax a neskorší profesijný život. Pri tvorbe našich učebných materiálov sme sa snažili o aktivizáciu študentov, o zohľadnenie ich záujmov a potrieb, ako aj o vyvolanie emócií. Našou snahou bolo prebudiť v študentoch nielen záujem o jazyk, ale i o krajinu, v ktorej budú prežívať svoje študentské roky. Veríme, že spomínané učebnice budú pre študentov a pedagógov nielen vhodnou odbornou pomôckou, ale prispejú i k vytvoreniu príjemného pracovného prostredia na hodinách slovenského jazyka.

Učebnice:

HALÁKOVÁ, M., KŠIŇANOVÁ, M., BÁBELOVÁ, J. (2019) *Slovenčina ako liek*. Univerzita Komenského, Bratislava.
HALÁKOVÁ, M., KŠIŇANOVÁ, M., BÁBELOVÁ, J. (2019) *Slovenčina ako diagnóza*. (v tlači)

Bibliografia

- DOLNÍK, J. (2003). *Lexikológia*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave.
- CIMERMANOVÁ, I. (2016). E-learning in Higher Education. In: *How to Teach in Higher Education*. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/311642282_E-LEARNING_IN_HIGHER_EDUCATION
- FILO, P., & CHOMOVÁ K. A KOL. (2017). *Talentway&Problem-based Learning*. Bratislava: ABC – Academic Business Cluster.
- FURDÍK, J. (2004). *Slovenská slovotvorba*. Prešov: Náuka.
- HALL, G. (2011). *Exploring English Language Teaching, Language in Action*. New York: Routledge.
- HALÁKOVÁ, M. (2017). Aplikácia teórie lexikálnej motivácie vo vyučovaní slovenčiny ako cudzieho jazyka na pozadí vnímania človeka ako prírodno-sociokultúrnej bytosti. In: *Rebus linguae, 1* (s. 68–79). Ed. NIKOLAJOVÁ KUPFERSCHMIDTOVÁ, E. Bratislava: Comenius University in Bratislava, Faculty of Medicine.
- HORECKÝ, J. (1959). *Slovotvorná sústava slovenčiny*. Bratislava: Vydavateľstvo SAV.
- KAČALA, J. (1997). *Kultúrne rozmery jazyka. Úvahy jazykovedy*. Bratislava: Nadácia Korene, Univerzitná knižnica Bratislava.
- KOSTRUB, D. (2008). *Dieta/žiak/student – učivo – učiteľ. Didaktický alebo bermudský trojuholník?* Prešov: Rokus.
- KRÁLIK, L. (2015). *Stručný etymologický slovník slovenčiny*. Bratislava: Veda, vydavateľstvo SAV.
- KUPKA, I. (2007). *Jak úspešne studovať cizí jazyky*. Praha: Grada.
- LIPTÁKOVÁ, L. (2016). Slovtvorná motivácia v slovenčine ako opora rozvíjania lexikálnej kompetencie cudzojazyčného študenta. In: *Slovenčina (nielen) ako cudzí jazyk v súvislostiach II.* (s. 165–183) Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave

- LIGHTBOWN, P. M., SPADA, N. (1997). *Ako sa učíme jazyky*. Bratislava: SAP.
- LOJOVÁ, G. (2011). *Individuálne osobitosti pri učení sa cudzích jazykov I*. Bratislava: Univerzita Komenského.
- MAJCHRÁKOVÁ, D. A KOL. (2017). *Slovník kolokácií prídavných mien v slovenčine*, Bratislava: SAV.
- NEBESKÁ, I. (1992). *Úvod do psycholingvistiky*. Praha: TOBOLA.
- ORGOŇOVÁ, O. (2011). Lexika ako obraz kultúry etnika. In: *Slovenčina (nielen) ako cudzí jazyk v súvislostiach*. (s. 63–72). Ed. Pekarovičová, J., Hargašová, Z. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave.
- PETTY, G. (1996). *Moderní vyučování*. Praha: Portál.
- REPKA, R. (1997). *Od funkcií jazyka ku komunikatívnemu vyučovaniu*. Bratislava: SAP.
- RIES, L., & KOLÁROVÁ, E. (2004). *Svet cudzích jazykov DNES*. Bratislava: Pedagogické vydavateľstvo DIDAKTIS.
- SOKOLOVÁ, M., & OLOŠTIAK, M., & IVANOVÁ, M. (2012). *Slovník koreňových morfém slovenčiny. 3. upravené vydanie*. Prešov: Vydavateľstvo prešovskej university.
- TIBENSKÁ, E. (2016). Inovatívny prístup k vyučovaniu syntaxe slovenčiny ako cudzieho jazyka In: *Slovenčina (nielen) ako cudzí jazyk v súvislostiach II*. (s. 147–164). Ed. J. Pekarovičová, Z. Hargašová. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave.
- TRUBAČOVÁ, L. A. (2016). Vybrané metódy aktívneho vyučovania v kontexte slovenčiny ako cudzieho jazyka. In: *Slovenčina (nielen) ako cudzí jazyk v súvislostiach II*. (s. 400–419) Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave.
- VAN WINKLE, R. A KOL. (2012). *Active Teaching – Active Learning. Teaching Techniques and Tools*. Dostupné z: <https://catalog.extension.oregonstate.edu/sites/catalog/files/project/pdf/4-h0259l.pdf>

Autorky

Mgr. Milota Haláková, Lekárska fakulta Univerzity Komenského v Bratislave,
e-mail: milota.halakova@fmed.uniba.sk

Mgr. Milota Haláková ukončila štúdium na FFUK v roku 1989 s aprobáciou slovenský jazyk a literatúra a ruský jazyk a literatúra. V roku 1995 si rozšírila kvalifikáciu o anglický jazyk a literatúru. V rámci svojej dlhoročnej pedagogickej praxe sa venuje predovšetkým učeniu slovenčiny ako cudzieho jazyka. Na Lekárskej fakulte UK sa zaoberá inovatívnymi metódami učenia jazykov. Je spoluautorkou učebnice *Slovenčina pre študentov medicíny* (Ďurajka, R., Haláková, M., Jamrichová, V.) a jednou z autoriek konverzačnej učebnice slovenčiny pre medikov – *Slovenčina ako liek* (Haláková, M., Kšiňanová, M., Babelová, J.). V súčasnosti pracuje s daným kolektívom autoriek na druhej časti spomínanej učebnice, ktorá bude zameraná na odbornú lekársku terminológiu a bude uvedená pod názvom *Slovenčina ako diagnóza*.

Mgr. Marína Kšiňanová, Lekárska fakulta Univerzity Komenského v Bratislave,
e-mail: marina.ksinanova@gmail.com

Mgr. Marína Kšiňanová pracuje na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského. Študovala slovenský jazyk a anglický jazyk na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského. Vo svojej praxi sa zaoberá inovatívnymi metódami, ktoré na hodinách aj úspešne aplikuje. V súčasnosti vyučuje anglický jazyk a slovenský jazyk pre cudzincov. Zároveň je v 3. ročníku PhD štúdia na Prešovskej univerzite v Prešove. Spolupracovala na tvorbe učebnice *Slovenčina ako liek* (Haláková, M., Kšiňanová, M., Babelová J.) a v súčasnosti sa podieľa na tvorbe pripravovanej učebnice *Slovenčina ako diagnóza*.